

Інституційне забезпечення енергоефективності національної економіки

Т. Ю. Бортнюкⁱ, С. З. Мощичⁱⁱ

Енергоефективність є пріоритетним напрямом енергетичної політики більшості країн світу, що обумовлено вичерпанням невідновлюваних паливно-енергетичних ресурсів, відсутністю реальних альтернатив їх заміни. В Україні енергоефективність є важливим елементом державної політики, одним із пріоритетів розвитку національної економіки. У статті розглянуто особливості інституційного забезпечення досягнення енергоефективності національного господарства. Визначено основні механізми реалізації політики енергоефективності в сучасних умовах. Реалізація механізмів підвищення енергоефективності національної економіки здійснюється за допомогою запровадження стандартизації, сертифікації, маркування, нормування, державного нагляду, енергопаспортизації та енергетичного аудиту. Обґрунтовано доцільність використання механізму державно-приватного партнерства у сфері енергоефективності, що дозволить подолати проблеми дефіциту фінансового забезпечення енергоефективних заходів, сприятиме підвищенню ефективності управління, впровадженню інноваційних рішень, передачі технологій, розподілу підприємницьких та інвестиційних ризиків між партнерами.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, енергоефективність, енергозбереження, механізми, паливно-енергетичні ресурси, політика.

Абревіатури:

ЄС	– Європейський Союз
ПЕР	– паливно-енергетичні ресурси
ЕА	– енергетичний аудит
ЕМ	– енергетичний менеджмент
ДПП	– державно-приватне партнерство

УДК 338.45:621.311.1

JEL коди: L00, P00, Q40

Вступ. Виробництво енергії є необхідною умовою розвитку національного господарства. Так, упродовж ХХ ст. у світі відбулося зростання населення майже у 4 рази, в той час як видобуток паливно-енергетичних ресурсів – в 21 раз. Такі темпи зростання енерговидобування в подальшому можуть призвести до вичерпання первинних ресурсів (у першу чергу нафти та газу) упродовж наступного століття. Тому не дивно, що за останні 30 років проблеми розвитку енергетики опинилися в центрі уваги світової спільноти. Посилення уваги пов'язане й зі світовою енергетичною кризою 70-х років, катастрофою на Чорнобильській АЕС та загальним негативним навантаженням енергетики на довкілля. Усі ці обставини сприяли усвідомленню глобального характеру енергетичної проблеми як такої, що торкається інтересів усіх країн та народів. Для України ця проблема є надзвичайно актуальною внаслідок стрімкого зростання вартості імпортованого газу в першій половині 90-х років та в сучасних умовах виникнення неузгодженості у сфері ціноутворення на енергоносії між Російською Федерацією та Україною.

ⁱ Бортнюк Тетяна Юрївна, кандидат економічних наук, викладач кафедри суспільних дисциплін, Луцький педагогічний коледж;

ⁱⁱ Мощич Світлана Зеновіївна, старший викладач Західного локального центру дистанційно-заочного навчання Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне.

© Т. Ю. Бортнюк, С. З. Мощич, 2016

Постановка проблеми. Питання енергетичної ефективності економіки та ролі держави у цьому процесі знайшли відображення в наукових працях зарубіжних дослідників та вітчизняних вчених, серед яких: В. Бараннік, І. Башмаков, П. Безруких, Є. Бережний, Є. Галиновський, В. Геєць, В. Григоровський, Г. Джумальдегієва, С. Єрмілов, В. Жовтянський, С. Клевеланд, А. Ловінс, М. Мітрахович, Т. Сердюк, Р. Подолець, В. Праховник, Б. Стогній, О. Суходоля, А. Шидловський, В. Тонкаль. У згаданих дослідженнях розкрито різнопланові питання щодо теоретичних основ ефективного використання ПЕР, запропоновано концептуальні підходи до сталого енергозабезпечення, узагальнено світовий досвід досягнення енергетичної ефективності економіки. Високо оцінюючи наукові напрацювання учених із цієї проблематики, необхідно зауважити, що треба звернути увагу на інституційне забезпечення сфери енергоефективності в Україні, уважніше підійти до дослідження особливостей сучасних механізмів ефективного використання ПЕР у національному господарстві, а також напрямів їх удосконалення.

Метою дослідження є визначення та аналіз інституційного забезпечення політики енергоефективності в Україні та основних механізмів її реалізації.

Результати дослідження. Національна енергетика є пріоритетною галуззю, від стану та подальшого розвитку якої залежать існування незалежної Української держави та її місце в сучасному глобалізованому світі. Україна є членом Європейського енергетичного співтовариства, підписала угоду про асоціацію з ЄС, тому повинна проводити біпаралельний процес «реформи – інтеграція», який стане стратегічним орієнтиром для діяльності органів центральної та місцевих влад на найближчі 5 років. Сутністю цього процесу є те, що реформи енергетичного сектору повинні сприяти інтеграції його в енергетичний простір ЄС і одночасно створювати позитивне підґрунтя для реформування всього господарського комплексу України, підвищення рівня життя людей до європейських стандартів. Тому зрозумілим та очевидним є те, що енергоефективність як один із найменш витратних і найбільш короткострокових екологічних способів задоволення потреби в енергетичних ресурсах в Україні є важливим елементом державної політики. Водночас в умовах сьогодення акцент на енергоефективність посилюється у зв'язку з актуалізацією питань підвищення енергетичної безпеки, зменшення негативного екологічного впливу внаслідок використання ПЕР.

Зазначимо, що інституційне забезпечення з питань досягнення енергоефективності національної економіки певною мірою розвивалося за принципами, що склалися ще за часів Радянського Союзу. Предметом регулювання цього процесу в період 1994–2000 років були відносини, що склалися у процесі видобування, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу та використання ПЕР. Метою регулювання було саме їх раціональне використання та економне витрачання. Крім того, вважалося, що єдиним реальним важелем впровадження політики енергозбереження є пряме адміністрування, встановлення норм споживання енергії, контроль за її використанням тощо. Із прийняттям Указу Президента України від 31 грудня 2005 р. «Про утворення Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів» [9] предмет регулювання у сфері енергоефективності (інвестиційні проекти, впровадження стандартів, енергоаудиту тощо) певною мірою змінився та перейшов у площину взаємовідносин між виробниками та споживачами енергетичного обладнання, що наблизило українське законодавство до європейського.

Загалом розвиток системи регулювання у сфері енергоефективності в Україні можна умовно поділити на п'ять етапів: 1994–2000 рр., коли формувалася адміністративна система регулювання енергозбереження; 2000–2005 рр. – етап вдосконалення системи регулювання, розвитку стандартизації, впровадження та уточнення бюджетних програм

(Комплексної державної програми енергозбереження; Національної енергетичної програми України до 2010 року; Програми державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії та малої гідро- й теплоенергетики; Програми заходів щодо скорочення споживання природного газу; Комплексної програми будівництва вітрових електростанцій); 2005–2010 рр., який пов'язаний із зміною механізму регулювання енергозбереження та значним зростанням цін на енергоносії; 2010–2014 рр. – впровадження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв із відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива; 2014 р. і діє дотепер, коли була сформована нова політика енергетичної незалежності України, що передбачає диверсифікацію енергопостачання, збільшення потужностей АЕС, ринкові тарифи в енергетиці та інтеграцію української енергетичної системи в Європейську мережу енергосистем ENTSO-E.

Відповідно до Конституції та законів України загальне керівництво у сфері енергоефективності здійснюється Президентом України, а визначення основ та формування законодавчої бази у цій сфері покладено на Верховну Раду України.

Згідно з розподілом повноважень між центральними органами виконавчої влади головні функції з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері енергоефективності покладаються на Міністерство економічного розвитку і торгівлі (Мінекономрозвитку) та Міністерство енергетики та вугільної промисловості України.

Так, відповідно до Положення про Мінекономрозвитку у складі його головних завдань, зокрема, визначено: забезпечення формування державної політики у сфері енергозбереження та ефективного використання енергетичних ресурсів, здійснення контролю за її реалізацією; забезпечення нормативно-правового регулювання у сфері енергозбереження та ефективного використання енергетичних ресурсів.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики в електроенергетичному, ядерно-промисловому, вугільно-промисловому, торфодобувному та нафтогазовому комплексах.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства і який реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива [4].

Органом державного регулювання діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) [5].

Крім того, до суб'єктів, які відповідають за реалізацію державної політики у сфері енергоефективності, враховуючи визначену національним законодавством компетенцію, також можна віднести: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Мінрегіон) – розробляє та координує програми підвищення енергоефективності та енергозбереження в житлово-комунальному господарстві, обладнання житлових будинків засобами обліку і регулювання споживання води та теплової енергії; формує прогнозні баланси споживання теплової енергії; Державну інспекцію ядерного регулювання України (Держатомрегулювання України), яка є головною у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії; Державне підприємство «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом»,

Національна енергетична компанія «Укренерго» НАК «Нафтогаз України», обласні державні адміністрації та ін. Окремо треба зазначити значення Держенергонагляду в системі управління енергоефективністю, адже він є органом, що здійснює контроль за ефективним споживанням ПЕР та енергетичною системою України в цілому.

Як бачимо, реалізація державної політики у сфері енергоефективності є надзвичайно складним і громіздким процесом, що ускладнює прийняття та виконання оперативних управлінських рішень. При цьому кожне відомство як одна зі складових цього механізму відповідає лише за окремий сегмент державної політики у цій сфері, що не дає можливості комплексного підходу до вирішення існуючих у ній проблем. Недосконалість інструментів державного регулювання та переважна зосередженість їх на залученні та розподілі коштів державного бюджету, декларативність законів, домінування галузевих та відомчих інтересів у процесі прийняття управлінських рішень, брак дієвого контролю за використанням бюджетних коштів – усе це сьогодні гальмує формування цілісної державної політики у сфері енергоефективності.

Вважаємо, що підвищення енергоефективності національної економіки повинна бути забезпечено державною політикою енергоефективності, що являє собою складну систему, яку формує комплекс інноваційно-інвестиційних механізмів та важелів, розроблення та реалізація яких сприятиме ефективному споживанню енергії та ПЕР із виокремленням енергозбереження як головного чинника підвищення енергоефективності.

У свою чергу, під механізмами підвищення енергоефективності розуміємо сукупність заходів, методів, важелів та інструментів впливу на споживання енергії та енергетичних ресурсів державних і недержавних інституцій із управління енергоефективністю на основі визначених принципів споживання ПЕР для досягнення максимального ефекту від їх використання. Підвищення енергоефективності національної економіки може бути досягнуте за умови відповідного інноваційного й інвестиційного забезпечення усіх заходів, методів, важелів та інструментів, що формують нормативно-правові, структурно-технологічні, інформаційні, економічні й адміністративно-контрольні механізми.

Зазначимо, що реалізація механізмів підвищення енергоефективності національної економіки здійснюється за допомогою запровадження стандартизації, сертифікації, маркування, нормування, державного нагляду, енергопаспортизації, енергетичного аудиту [10].

Так, сьогодні у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів є чинними 50 національних стандартів групи «Енергозбереження». Продовжується робота щодо створення загального реєстру чинних національних та галузевих стандартів й аналізу стану стандартизації у сфері енергоефективності. Варто зазначити, що існуючі стандарти переважно відображають загальні положення щодо рівня енергоспоживання обладнання і матеріалів та втратили актуальність, оскільки прийняті ще у 90-х роках. У розвинених країнах стандартизація є найпотужнішим інструментом, що оберігає ринки від напливу дешевої та неякісної продукції. В Україні дотримання вимог стандартів є обов'язковим (згідно із Законом України «Про енергозбереження»), проте потребує прийняття технічних регламентів, де відображені ці вимоги (або наводяться посилання на окремі стандарти). З невеликого об'єму діючих стандартів ще менша їх кількість одержала підтвердження у технічних регламентах [10]. Зокрема, на сьогодні в Україні згідно з Постановою КМУ від 7 серпня 2013 р. № 702 «Про затвердження технічних регламентів щодо енергетичного маркування» [6] діють три технічні регламенти, а саме: Технічний регламент енергетичного маркування енергоспоживчих продуктів, Технічний регламент енергетичного маркування побутових електричних холодильників і Технічний регламент енергетичного маркування побутових пральних машин, що відповідають оновленому європейському законодавству. Також згідно із Постановою КМУ від 17 липня 2015 р.

№ 514 затверджено Технічний регламент енергетичного маркування побутових посудомийних машин та план заходів з його застосування [7].

У свою чергу, механізми сертифікації та маркування енергоспоживаючого обладнання є досить поширеним у світі ефективним ринковим механізмом впливу на виробників (постачальників) обладнання через їх стимулювання до підвищення рівня енергоефективності обладнання, матеріалів. Завдяки цьому забезпечується спонукання споживачів купувати більш енергоефективне обладнання. На цей час розроблені та набули чинності вісім національних стандартів із енергетичного маркування електрообладнання побутового призначення, які гармонізовані з вимогами Директив ЄС.

Нормування питомих витрат ПЕР у суспільному виробництві України на сьогодні є одним із основних механізмів управління ефективністю використання ПЕР і здійснюється відповідно до Закону України «Про енергозбереження» [3] та Постанови КМУ від 15 липня 1997 р. № 786 «Про порядок нормування питомих витрат ПЕР у суспільному виробництві» [8]. Основним завданням нормування є встановлення об'єктивних показників енергоємності товарної продукції. Основними важелями застосування цього механізму є матеріальне заохочення економії ПЕР та фінансова відповідальність за їх нераціональне використання. Проте в існуючому вигляді нормування споживання ПЕР є неефективним, оскільки перенесене з планової соціалістичної системи управління економікою та не адаптоване до ринкових умов. Вважаємо, що нормування повинне бути замінене на оперативний контроль ефективності використання ПЕР. Зокрема, система обліку енергоресурсів є на кожному підприємстві, що дозволяє здійснювати аналіз його енергоспоживання, хоча й з деякими похибками. Впровадження автоматизованих систем контролю та обліку ПЕР є першочерговим технічним заходом для всіх підприємств та важливою складовою енергетичного менеджменту.

Державний нагляд (контроль) за всіма об'єктами електроенергетики, зокрема за розподільними мережами як стратегічними об'єктами об'єднаної енергетичної системи України електропередавальними організаціями здійснює Державна інспекція з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії (далі – Держенергонагляд) згідно із Законом України «Про електроенергетику» та Законом України «Про тепlopостачання». Держенергонагляд фактично є єдиним державним органом в енергетичній сфері, що захищає права споживачів енергії та вирішує спірні питання, що виникають між споживачами та постачальниками енергії щодо виконання вимог нормативно-технічних актів у сфері енергетики безпосередньо на місцях із прийняттям відповідних рішень.

Енергопаспортизація підприємств як дієвий механізм підвищення енергоефективності здійснюється з метою налагодження обліку наявного енергоємного обладнання для проведення енергетичного аудиту, нормування ПЕР та подальшого забезпечення технічного переозброєння енергоємних виробництв в Україні. Зокрема, станом на 1 січня 2013 р. із 17 803 підприємств паспортизовано 13 642, що становило 76,5 % від загальної кількості підприємств, що підлягають паспортизації. Одержали бланки паспортів 17 508 підприємств, або майже 98,2 % від загальної кількості підприємств, що підлягають паспортизації [2], що свідчить про позитивні тенденції щодо розуміння нагальної потреби обліку та оперативного аналізу стану й ефективності використання ПЕР на підприємствах. На жаль, даних щодо рівня паспортизації протягом 2014-2015 років немає, проте планом заходів з реалізації Національного плану дій з енергоефективності на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 25 листопада 2015 р. № 1228-р, передбачено стимулювання впровадження систем енергоаудиту та енергоменеджменту в сфері промисловості як один із заходів підвищення енергоефективності, що правда після

прийняття Закону України щодо ефективного використання ПЕР. Виконання зазначеного заходу покладено на Держенергоефективності, Мінекономрозвитку та Мінрегіон.

Енергетичний аудит, який полягає в наданні допомоги в підвищенні рівня ефективності використання ПЕР, забезпечує організацію та проведення енергетичних обстежень об'єктів, що споживають ПЕР, а також визначення пріоритетності впровадження енергоощадних заходів та оцінювання їх впливу на довкілля. З метою запровадження та функціонування єдиної системи ЕА в Україні затверджено Типову методичку «Загальні вимоги до організації та проведення енергетичного аудиту» [1]. Зазначимо, що в Україні назріла необхідність обов'язковості впровадження та функціонування системи енергетичного менеджменту. Існуюча на сьогодні нормативна база зі створення систем ЕМ значною мірою не відповідає міжнародним стандартам ISO 50001 і EN 16001, що стосуються системи ЕМ, та ринковим механізмам енергоефективності. Необхідним є розроблення галузевих і корпоративних стандартів ЕМ, нормативно-методичних матеріалів для кожної енергоємної галузі.

На нашу думку, державні інституції повинні спрямовувати свою діяльність у першу чергу на поєднання зусиль виробників та споживачів енергоресурсів у сфері енергоефективності через механізм енергетичного менеджменту й управління енерговикористанням; застосування механізму державно-приватного партнерства; проведення експертизи з енергозбереження, надання технічної та фінансової допомоги, залучення спеціалістів із енергозбереження, запровадження системи консультаційних центрів тощо. На цей час реалізація вищезазначеного є недостатньою. Зокрема, механізм ДПП дозволить подолати проблеми дефіциту фінансового забезпечення заходів підвищення енергетичної ефективності, сприятиме наданню відповідної інвестиційної підтримки.

ДПП як природне явище не є новим для України. Державний та приватний сектори взаємодіють постійно в межах таких форм правовідносин, як концесія, спільна діяльність, оренда, лізинг тощо. Перевагами ДПП у сфері енергоефективності є: підвищення ефективності управління, залучення інвестицій, впровадження інноваційних рішень, передача технологій, розподіл підприємницьких та інвестиційних ризиків між партнерами.

В Україні використання механізму ДПП реалізується енергосервісними компаніями (ЕСКО). Вони успішно працюють у Києві, Донецьку, Харкові, Рівному та інших містах за підтримки міжнародних інститутів та організацій. Використання ДПП з метою покращення енергоефективності бюджетних установ є ефективним та вигідним. Немає потреби шукати додаткові кошти у держбюджеті на реалізацію енергоефективних заходів, водночас інвестору гарантують виплати з бюджетних коштів, пропорційно фактично досягнутій економії. Однак існуюче до останнього часу в Україні фінансування енергозабезпечення бюджетних установ не сприяє ефективному використанню ПЕР. Відсутня зацікавленість у керівників у зв'язку з тим, що зекономлені завдяки впровадженню енергоефективних заходів кошти будуть списані, а фінансування наступних видатків буде скорочене.

Проекти ДПП, спрямовані на енергоефективність та використання відновлювальних джерел енергії, набувають розвитку в Україні. Ці проекти фінансуються за кошти донорів та міжнародної технічної допомоги. Однак міжнародні проекти не в змозі забезпечити всі потреби фінансування оновлення інфраструктури. Не мають можливості задовольнити потреби у коштах для енергоефективної модернізації ані державний, ані місцеві бюджети. Саме бізнес може як запропонувати сучасні технічні рішення для конкретних проектів, так і знайти джерела фінансування для їх впровадження. Проте для залучення коштів приватних інвесторів у цей сектор важливо

забезпечити юридичний механізм їх повернення, зокрема за рахунок отриманих заощаджень від зменшення споживання тепла та електроенергії.

Із 2010 р. Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) для створення в Україні середовища, сприятливого для ДПП, розпочато Програму розвитку державно-приватного партнерства, яка підтримала три пілотних проекти у сфері енергоефективності та відновлювальних джерел енергії:

- впровадження проекту з використанням альтернативних джерел енергії за участі приватного інвестора (Кривий Ріг);
- впровадження проекту збору та утилізації біогазу на полігонах ТПВ міста в рамках Кіотського протоколу (Маріуполь);
- енергоефективні демонстраційні проекти теплової санації бюджетних закладів міста (Дніпропетровськ).

Позитивним прикладом тут є кредити Європейського банку реконструкції та розвитку на загальну суму 34 млн євро для фінансування підтримуваної урядом компанії УкрЕСКО і 6,8 млн євро приватній компанії «Енергетичний альянс». Обидві компанії надають консультації та фінансування середнім українським фірмам, які шукають шляхи підвищення ефективності через скорочення витрат і зростання продуктивності.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. На сьогодні практика впровадження ДПП в Україні перебуває на стадії становлення. Вважаємо, що для розвитку ДПП у сфері енергоефективності доцільно здійснити низку послідовних дій, спрямованих на подолання проблем використання механізму ДПП та формування сприятливого економічного й управлінського середовища, а саме: на спрощення нормативно-правової бази; удосконалення інституційного забезпечення розвитку ДПП, чітке визначення повноважень органів влади з метою усунення дублювання їх функцій; фахову підготовку державних службовців, які займаються питаннями ДПП, підвищення рівня їх мотивації щодо пошуку та роботи з приватними інвесторами з метою започаткування проектів на засадах ДПП; подолання корупції, що збільшує транзакційні витрати бізнес-структур та мінімізує підприємницьку ініціативу приватних інвесторів (зокрема, іноземних); підвищення гарантій захисту інтересів як державних, місцевих, так і приватних партнерів; підвищення обізнаності представників бізнесу щодо переваг використання механізмів ДПП у процесі розвитку підприємницької діяльності.

Література

1. *Загальні вимоги до організації та проведення енергетичного аудиту: типова методика* [Електронний ресурс] : наказ від 20.05.2010 р. №56 // Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/documents/06-tyпова-metodika.doc>.
2. *Матеріали* Державної служби статистики [Електронний ресурс] // Державна служба статистики : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. *Про енергозбереження* [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.1994 № 74/94-ВР / Верховна Рада України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>.
4. *Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України* [Електронний ресурс] : постанова від 26.11.2014 № 676 / Кабінет міністрів України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/go/676-2014-п>.
5. *Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг* [Електронний ресурс] : положення від 10.09.2014 № 715/2014 / Президент України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/715/2014>.

6. *Про затвердження* технічних регламентів щодо енергетичного маркування [Електронний ресурс] : постанова від 07.08.2013 № 702 / Кабінет Міністрів України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/702-2013-%D0%BF/page>.
7. *Про затвердження* Технічного регламенту енергетичного маркування побутових посудомийних машин [Електронний ресурс] : постанова від 17.07.2015 № 514 / Кабінет Міністрів України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-2015-%D0%BF#n10>
8. *Про порядок* нормування питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів у суспільному виробництві [Електронний ресурс] : постанова від 15.07.1997 №786 / Кабінет Міністрів України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/786-97-%D0%BF>.
9. *Про утворення* Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів [Електронний ресурс] : указ від 31 грудня 2005 р. № 1900/2005 / Президент України // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1900/2005>.
10. *Переосмислюючи* стратегію розвитку: Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2010–11 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sae.gov.ua/documents/nationalna_dopovid_2010-11.pdf.

Отримано 08.01.2016 р.

Институциональное обеспечение энергоэффективности национальной экономики

**ТАТЬЯНА ЮРЬЕВНА БОРТНЮК*,
СВЕТЛАНА ЗЕНОВЬЕВНА МОЩИЧ****

* кандидат экономических наук, преподаватель кафедры общественных дисциплин,
Луцкий педагогический колледж,
пр-т Воли, 36, г. Луцк, 43010, Украина,
тел.: 00-380-50-339-9919, e-mail: tanya.bortnyuk@gmail.com

** старший преподаватель, Западный локальный центр дистанционно-заочного обучения,
Национальный университет водного хозяйства и природопользования,
ул. Соборная, 11, г. Ровно, 33028, Украина,
тел.: 00-380-97-687-1852, e-mail: moguhsz@gmail.com

Энергоэффективность является приоритетным направлением энергетической политики большинства стран мира, что обусловлено исчерпанием невозобновляемых топливно-энергетических ресурсов, отсутствием реальных альтернатив их замены. В Украине энергоэффективность выступает важным элементом государственной политики, одним из приоритетов развития национальной экономики. В статье рассмотрены особенности институционального обеспечения достижения энергоэффективности национального хозяйства. Определены основные механизмы реализации политики энергоэффективности в современных условиях. Реализация механизмов повышения энергоэффективности национальной экономики осуществляется с помощью внедрения стандартизации, сертификации, маркировки, нормирования, государственного надзора, энергопаспортизации и энергетического аудита. Обоснована целесообразность использования механизма государственно-частного партнерства в сфере энергоэффективности, что позволит преодолеть проблемы дефицита финансового обеспечения энергоэффективных мероприятий, будет способствовать повышению эффективности управления, внедрению инновационных решений, передачи технологий, распределения предпринимательских и инвестиционных рисков между партнерами.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, энергоэффективность, энергосбережение, механизмы, топливно-энергетические ресурсы, политика.

The Institutional Support of Energy Efficiency of the National Economy

TETYANA Y. BORTNYUK*,
SVITLANA Z. MOSHCHYCH**

* *C.Sc. (Economics), teacher of social sciences, Lutsk Pedagogical College,
Voly Street, 36, Lutsk, 43010, Ukraine,
phone: 00-380-50-339-9919, e-mail: tanya.bortnyuk@gmail.com*

** *Senior teacher, West local centre of remotely-distance learning,
National University of Water Management and Nature Resources Use,
Soborna Street, 11, Rivne, 33028, Ukraine,
phone: 00-380-97-687-1852, e-mail: moguhsz@gmail.com*

Manuscript received 8 January 2016

Energy efficiency is the main direction of energy policy in many countries of the world. It is due to the exhaustible of non-renewable fuel and energy resources, the lack of real alternatives to replace them. In Ukraine energy efficiency is an important element of state policy, a priority of national economic development. In the article the institutional support of energy efficiency of the national economy is examined. The main mechanisms for implementation of energy efficiency in modern conditions are defined. Implementation of energy efficiency mechanisms of the national economy is carried out by introducing of standardization, certification, labelling, regulation, public control and energy audit. Expediency of use of public-private partnership's mechanism in the field of energy efficiency is motivated, which will permit to overcome the problem of deficit of financial ensuring of energy efficiency measures, will improve management efficiency, inculcation of innovative solutions, technology transfer, distribution business and investment risk between partners.

Keywords: public-private partnership, energy efficiency, energy conservation, mechanisms, fuel and energy resources, policy.

JEL Codes: L00, P00, Q40

References: 10

Language of the article: Ukrainian

References

1. General requirements for organizing and conducting energy audits, a typical method (2010), <http://sae.gov.ua/documents/06-typova-metodika.doc>. (In Ukrainian)
2. Materials State Statistics Service, <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (In Ukrainian)
3. On Energy Saving (1994), <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>. (In Ukrainian)
4. Regulations on the State Agency of Ukraine for Energy Efficiency and Energy Conservation (2014), <http://zakon3.rada.gov.ua/go/676-2014-п>. (In Ukrainian)
5. Regulations on the National Commission for State Regulation in Energy and utilities (2014), <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/715/2014>. (In Ukrainian)
6. On approval of technical regulations on energy labelling (2013), <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/702-2013-%D0%BF/page>. (In Ukrainian)
7. On approval of technical regulation on energy labeling of household dishwashing machines (2015), <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-2015-%D0%BF#n10>. (In Ukrainian)
8. On the procedure of setting norms fuel and energy resources in social production (1997), <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/786-97-%D0%BF>. (In Ukrainian)
9. On the establishment of the National Agency of Ukraine for Energy Efficiency (2005), <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1900/2005>. (In Ukrainian)
10. Rethinking development strategy (2010), National Report on the implementation of state policy in the field of energy efficiency for 2010-11, http://sae.gov.ua/documents/nationalna_dopovid_2010-11.pdf. (In Ukrainian)